

Pēteris Martinsons

SPĒLES

GAMES

Pēteris Martinsons

SPĒLES

„Tā ir mana dzīve. Keramika ir visa mana dzīve." saka mākslinieks Pēteris Martinsons.[1]

Plaukstā saņemami māla putni un monumentālas šamota figūras, barokāli plastiski, stāstoši ciļņi un funkcionālisma estētikas principus atbalsojošas kompozīcijas, akmens masas raupjā faktūra un porcelāna trauslums un caurspīdīgums, ļoti konkrētas būtnes – vārnas, zirgi, lauvas, velni, suņi - un tektoniskas būves - torņi, būri, stacijas, figūras, mazas skices no materiālu pārpalikumiem un vērienīgi vides objekti, krāsu šļakatas un filigrāns zīmējums, funkcionāli trauki un fantastiski tēli, cepļu radītas nejaušības un metodiska idejas attīstīšana un īstenošana – tā ir amplitūda, kurā darbojas Pēteris Martinsons. Savu darbu radīšanai viņš izmanto visus pieejamos keramikas materiālus, ar katru no tiem sadraudzējas un atrod labāko pielietojumu. „Ir jāsadraudzējas ar materiālu, tas ir dzīvs, tev vajag nodibināt labas attiecības, un tad tu vari iet tālāk." [2]

Ar apbrīnojamu jaudu, radošu aktivitāti un neatslābstošu intensitāti Pēteris Martinsons keramikā darbojas kopš 1963. gada. Savā nozarē viņš sasniedzis tik daudz kā reti kurš no Latvijas māksliniekiem. Viņa veikuma kvalitāti jau kopš radošās darbības sākuma apliecina daudzās starptautiskās godalgas, plašā simpoziju un vadīto meistardarbnīcu ģeogrāfija, aktīvā piedalīšanās Starptautiskās keramikas akadēmijas darbā, ko apliecina šīs akadēmijas kongress, kas 2006. gadā notika Rīgā, autoritāte Latvijas un pasaules keramiķu vidū. Sākot jau ar pirmo izstādi, Pēteris Martinsons ir vispusīgi ietekmējis un bagātinājis keramikas žanru, formveides principu un tēlainības izpratni.[3]

Savu darbu kolekciju „Spēles" Pēteris Martinsons dāvina dzimtajai pilsētai – viņš dzimis un līdz 13 gadu vecumam kopā ar vecākiem, māsu un brāli dzīvojis Daugavpilī. Tieši te notikusi arī pirmā radošā saskarsme ar mālu.

„Māls [pirmo reizi] tika paņemts rokā vācu laikā [1943. gada ziemā] Daugavpilī. Brālis bija nopietni saslimis, viņu ārstēja slimnīcā Rīgā, vecāki arī uzturējās turpat (Rīgā tajā laikā), un es biju viens pats mājās. Pirms tam kaut kur izdegušajās [pilsētas] drupās bija atbraucis krievu leļļu teātris ar tā saucamajiem kapustņikiem. Pēcāk izdomāju - tagad es taisu leļļu teātri sev mājās. Lellēm galvas es mīcīju no māla. Tā bija ziema, bet es zināju, kur atrast mālu, jo pie elektrospēkstacijas bija kanāls, ūdens tecēja, un tajos krastos bija sarkanais māls. Taisīju no māla, galvas bija pilnas, kociņš bija vidū, iekšā. (..) Man bija latviešu tautas pasakas, es taisīju [galvas] un izkrāsoju ar akvareļkrāsām."[4]

Un vēl: „Pa vasaru vecāki vienmēr īrēja kaut kur kādu istabu laukos 5-7 km attālumā no [Daugavpils] pilsētas, lai pēc darba vakarā var ar velosipēdiem aizbraukt, un mēs dzīvojām pie zemniekiem. Es zināju, kur vistas zogas dēt, jau biju lasījis „Zemes atjaunotājus",[5] kur ezis tiek iemīcīts mālos un cepts ugunskurā uz oglēm. Iemīcīju olu mālos un cepu oglēs. Iznāk brīnišķīgi. Saprotams, ka māls saplaisā un ņemas smuki nost ar visu čaumalu, baltums ir ar smukām, sarkanām dzīsliņām, kur saplaisājis. Tie ir mani pirmie māla darbi." [6]

Bērnībā un jaunībā radusies interese par radošu profesiju sākotnēji tiek saistīta ar arhitektūru[7] – 1957. gadā Pēteris Martinsons iegūst profesionāla arhitekta diplomu un vairākus gadus veiksmīgi strādā šajā nozarē. Paralēli rodas aizraušanās ar kalniem, tāpēc 1962. gadā saņemtais uzaicinājums kļūt par pedagogu Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā atrisina daudz ko – gan nepieciešamību pēc garāka vasaras atvaļinājuma, lai varētu doties kalnos, gan pamazām gruzdošo neapmierinātību ar neskaitāmajiem nosacījumiem, ierobežojumiem un noteikumiem, kas apgrūtina arhitekta radošo darbu.

Izšķirošā sastapšanās ar mālu notiek 1963. gadā Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas Keramikas nodaļā. Tuvākā no kolēģēm – keramiķe Rita Einberga ierāda virpošanas pamatus, dalās ar glazūru no sava skapīša un ir arī pirmo darbu vērtētāja.[8] „Māla pakļaušanās iztēles fantāzijām un formas izjūta rokās bija tas emocionālais spēks, kas virzīja manu radošo darbību keramikas mākslas jomā."[9]

Pirmie veidojumi un virpojumi – vienkāršas formas trauki, nelieli putni, zirgu un velnu figūriņas - atklāj pakāpenisko materiāla apgūšanas ceļu un tautas mākslas ietekmi. 1964. gadā Arhitektu namā sarīkotā izstāde, kurā Pēteris Martinsons rāda keramiku, bet Ivars Bumbiers – gleznas, izraisa veselu sašutuma vētru Latvijas keramiķu sabiedrībā.[10] Emocionālās diskusijas reducējas pārmetumā par trauku četrkantainajām formām, kas neatbilstot keramikas gadsimtu gaitā izkoptajām tradīcijām. Paradoksāli, taču gan radošās darbības sākumā, gan vēlāk Pēteris Martinsons daudz pētījis latviešu un citu tautu vēsturisko keramiku, kur četrkantaini trauki atrodami, piemēram, latgaļu keramikā [11] Jau pirmajos darbos parādās Pētera Martinsona atšķirīgā pieeja keramikai, izvēloties to kā platformu radošo ideju īstenošanai, brīvi spēlējoties ar formu un materiālu. Lielākā daļa keramiķu un mākslas kritiķu 20. gs. 60. gadu vidū keramiku uztver galvenokārt kā amatniecības vai tā saucamās dekoratīvi lietišķās mākslas nozari ar nosacījumu, ka tās ietvaros radītais ir praktiski funkcionējošs objekts, taču šis uzskats Martinsonu neiespaido: „Es gribēju veidot savu keramiku, man nepatika tā, ko es redzēju [salonos un izstādēs], un patiesībā es taisīju savu." [12]

No 1965. gada Pēterim Martinsonam rodas iespēja strādāt Latvijas Mākslas fonda eksperimentālās keramikas darbnīcā Ķīpsalā. Arvien pilnveidojot un dažādojot tehniskos paņēmienus, 20. gs. 70. gados māla veidojumus nomaina locījumi no izrullēta māla plasta, no kā top velnu figūras un ciļņi. Daudzās atraktīvo velnu kompānijas kolekcijā pārstāv četri „Dzērāji" – sēdošais, guļošais, priecīgais un garlaikotais. Savulaik velni bija keramikas izstāžu publikas īpaši iemīļoti darbi, kas tika gaidīti katrā jaunā izstādē, savukārt

[1] Saruna ar Pēteri Martinsonu 12.04.2013.
[2] Intervija ar Pēteri Martinsonu Latvijas Radio 1 raidījumā „Talanti un pielūdzēji" 2011. gada 31.oktobrī.
[3] Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 4. lpp.
[4] Saruna ar Pēteri Martinsonu 19.03.2013.
[5] Aleksandra Grīna romāns „Zemes atjaunotāji" (1939).
[6] Saruna ar Pēteri Martinsonu 19.03.2013.
[7] P. Martinsona profesora mape Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centrā.
[8] Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 13. lpp.
[9] P. Martinsona profesora mape, radošā autobiogrāfija Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centrā.
[10] Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 15. lpp.
[11] Saruna ar Pēteri Martinsonu 07.06. 2013.
[12] Saruna ar Pēteri Martinsonu 19.03.2013.

autors kādreiz nodēvēts arī par „velnu Pēteri". Māla plasta izteiksmība īpaši spilgti atklājas stāstošajos, bieži literāru darbu rosinātajos ciļņos „Priekules Ikars", „Manas ceturtdaļas", „Ciņa ar pūķi", pēc Bertolta Brehta darba motīviem veidotajā „Leģendā par Evelīnu Rū". Šo periodu mākslas vērtētāji dēvējuši par barokālu un Pēteris Martinsons piekrīt: „Jā, tas varētu būt mans baroka periods."

1967. gadā Pēteris Martinsons pirmo reizi nokļūst PSRS Mākslas fonda finansētajā mākslinieku jaunrades namā Dzintaros, kur iespējams veidot lielāka izmēra darbus. Top lielās šamota figūras, kas ir jauns pavērsiens Martinsona radošajā ceļā – simbolisko vēstījumu iemieso monumentālas, lakoniskas formas, pats autors šo periodu dēvē par lielo vispārinājumu laiku. „Spēlēs" to pārstāv divas figūras – „Domātājs" un „Aizvainotais", kas veidots kā skice lielākam darbam.

Kopš 1969. gada Dzintaru keramiķu grupas, kurās strādā mākslinieki no dažādām padomju zemes republikām, mērķtiecīgi gatavo darbus starptautiskajiem konkursiem, Pēteris Martinsons 60. gadu nogalē kļūst par šo grupu ilggadīgu vadītāju. Pētera Martinsona ietekme gan tēlainās domāšanas, gan meistarības attīstīšanā būtiski sekmē dažādas tautības un keramikas tradīcijas pārstāvošo mākslinieku turpmāko izaugsmi, ko toreizējās Padomju Savienības ietvaros var uzskatīt par īpašu „Dzintaru skolu".

1971. gadā notiek Pētera Martinsona pirmā personālizstāde, kas pārliecina gan kritiķus, gan skatītājus, šajā gadā viņš kļūst par Starptautiskās keramikas akadēmijas biedru.

20. gs. 70. – 80. gados Pēteri Martinsonu jau pazīst visas plašās Padomju Savienības keramiķi, neklātienē iepazinuši arī ārzemju kolēģi, jo darbu kolekcijas tiek sūtītas uz starptautiskiem konkursiem, kuros Pēteris Martinsons regulāri iegūst augstākās godalgas – trīs zelta medaļas Faencā (1972., 1975. un 1976. gadā), prēmiju 1980. gadā, tikai pēc medaļām braukt nedrīkst, tikai 1977. gadā viņš pirmo reizi klātienē var apskatīt Faencas konkursa izstādi. No 70. gadu vidus Pēteris Martinsons piedalās simpozijos tā sauktajās sociālistiskajās valstīs – Čehoslovākijā, Polijā, Vācijas Demokrātiskajā republikā. Taču ielūgumi uz keramikas simpozijiem pienāk arī no citām valstīm. 1985. gada nogalē, kad Pēterim Martinsonam neatļauj braukt uz simpoziju ASV, viņš sarīko savu mini simpoziju Ļvovas eksperimentālajā keramikas un skulptūru fabrikā. Tur tiek iepazīta akmens masa un radīti funkcionāli trauki – tējas un kafijas kannas, paplātes, garšvielu trauki, kuru formas veidotas atbilstoši fabrikas tehnoloģijai, taču virsglazūras zīmējums tos pārvērš izteiksmīgā „Tējas grafikā" ar primārajai funkcijai pievienotu patstāvīga grafikas darba vērtību. Visprirms šo kolekciju Pēteris Martinsons parāda Ļvovā, Dekoratīvi lietišķās mākslas muzejā, pēc tam, 1987. gadā Ķīpsalas keramikas izstāžu zālē. Ekspozīciju papildina iespaidīgs tušas zīmējumu klāsts, tie turpmāk ir klātesoši gandrīz katrā Martinsona izstādē un piedalās arī „Spēlēs".

Īpaši tuvs materiāls Pēterim Martinsonam, it īpaši pēdējā laikā, ir porcelāns, taču ar to pilnvērtīgi strādāt iespējams vienīgi tur, kur pieejama tehnoloģiskā bāze. „Porcelāns ir materiāls, kas prasa absolūtu uzmanību, un, strādājot ar to, īstenībā fabrikā ir jādzīvo." Tāpēc darbs pārsvarā notiek ārpus Latvijas, tur paliek arī lielākā daļa radītā.

Pirmo reizi ar porcelānu Pēteris Martinsons sastopas 1973. gadā simpozijā Behinē (Čehija), taču tā pa īstam pastrādā Poltavā – pirmo reizi 1976. gadā, kad top „Poltavas pieskārieni", ko kolekcijā pārstāv vairākas vāzes un tornis, otro reizi 1980. gada nogalē un 1981. gada sākumā – tad top 213 jauni darbi, kas tika eksponēti 1981. gada personālizstādē Ārzemju mākslas muzeja Velvju zālē. Neliela daļa no šī veikuma - grupa „Citas pasaules" izstādīta arī „Spēlēs". Porcelāna ložu regularitāti pārtrauc ģipša formā iešļāktās zemglazūras krāsas šaltis, telpā iekārtā kompozīcija katru reizi veido arvien jaunas variācijas.

Martinsons kopš 1988. gada regulāri piedalījies simpozijos Polijā, Valbžihas porcelāna fabrikā, otra bieži apmeklēta strādāšanas vieta ir Starptautiskā keramikas studija Ungārijas pilsētā Kečkemētā, tur sakrājusies plašākā Pētera Martinsona darbu kolekcija ārpus Latvijas.

90. gados no porcelāna top smalkas tektoniskas būves - torņi, stacijas, būri, kas radīšanas un apdedzināšanas procesā balansē uz noturēsies – sagāzīsies, kritīs – nekritīs robežas. Par „Burām kalnos", Pēteris Martinsons saka: „Var jau diezgan daudz paredzēt – kā tas materiāls ugunī uzvedīsies. Lielos vilcienos ir zināms, kas varētu notikt. Pārējais veidojas uzreiz. Tas ir tāpat kā dzīvot, kā spēlēties. Reizē dzīve, spēle, piedzīvojums."

Gaisma, kas nav ne tehnika, ne materiāls, ir būtiska Pētera Martinsona šajā gadsimtā tapušo porcelāna darbu sastāvdaļa, bez gaismas tie nemaz nav pilnvērtīgi uztverami. „Gaisma pilnībā atklāj porcelānu kā materiālu, atklāj skatienam tā raksturīgākās īpašības – plānumu papīra biezumā, trauslumu, caurspīdīgumu . . ."

Katrs materiāls, ceplis, vieta piedāvā savu spēli, savus noteikumus, izaicinājumus un pārsteigumus. Viens no nosacījumiem, ar ko jārēķinās keramiķim, ir cepļa dimensijas – tās var ierobežot, bet var arī iedvesmot. Eiropas keramikas mērogiem iespaidīga izmēra viengabala darbs „Tilts no nekurienes uz nekurieni" tapis Panevēžā. „Tur ir ceplis, kur var stāvus ieiet iekšā. Tas bija, oh, varens izaicinājums uztaisīt lielu darbu vienā gabalā, nesaliekot no vairākiem, kā man tas jau ir bijis. Uztaisīju vienā elpas vilcienā, jo visi nosacījumi bija tik labvēlīgi."

Mazstūrs V. Pasaka par Pēteri.// Padomju Jaunatne. – 1968. – 23. nov.
Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 18. lpp.
Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 22. lpp.
Muižniece R. Cita pasaule. Pēteris Martinsons. Rīga: Galerija Daugava, 2006, 35. lpp.
Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 21. lpp.
Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 20. lpp.
P. Martinsona maģistra mape Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centrā.
Kļaviņa A. Saruna ar Pēteri Martinsonu. // Literatūra un māksla. – 1993. – 5. marts.
Rutas Čaupovas manuskripta kopija Rīgas Porcelāna muzeja arhīvā, 26. lpp.
Muižniece R. Cita pasaule. Pēteris Martinsons. Rīga: Galerija Daugava, 2006, 82. lpp.
Grantiņa I. Tas, kas sākas ar atklātību. // Kultūras Forums. – 2009. - 20. marts.
Muižniece R. Cita pasaule. Pēteris Martinsons. Rīga: Galerija Daugava, 2006, 77. lpp.

Pētera Martinsona mākslas radīšanas procesam raksturīgs, no vienas puses, intensīvs, metodisks darbs, no otras – impulsīva ļaušanās ierosmēm, nejaušībām, iespaidiem. Pēteris Martinsons šobrīd strādā galvenokārt simpozijos un pārsvarā tas notiek ārpus Latvijas. Darbu tapšanas vietu ģeogrāfija arvien paplašinās – jau ierastajām valstīm – Polijai, Ungārijai, Somijai – 2008. un 2010. gadā pievienojas Ķīna, 2011. gadā – Aleksandrija Ēģiptē. Katra jauna vieta piedāvā kaut ko citu, citas ierosmes, impulsus. Par ierosinājumu var kļūt jebkas – izstāde, skaņdarbs, filma, jūra, kalni, norises, cilvēki, arhitektūra, bezdelīgu ligzda zem jumta kores kādā Eiropas vecpilsētā. „Es vienkārši esmu iekļaujos vidē, kurā strādāju."

„Spēles" atklāj meistara tapšanu, dažādu materiālu un tehnoloģiju apguvi un pilnveidošanu, tēmu rašanos, attīstību, izvērsumu un periodisku atgriešanos pie tām. Sapņu vārnas, kas nomainījušas 60. gadu sapņu putnus un viskuplākajā skaitā pirmo reizi bija redzamas 1986. gada personālizstādē Ķipsalā, laiku pa laikam vēl joprojām tiek izņemtas no daudziem cepļiem dažādās pasaules malās. Šī gadsimta sākumā radīto ciļņu „Nīke" un „Ar lauvām" plastiskais veidojums sasaucas ar 70. gadu lielformāta darbiem. Sapņu vārnām ir pievienojušās sapņu lauvas – pēdējo divdesmit gadu laikā tapuši vairāki desmiti stilizētu lauvu figūru, tādas ir arī Fupingas (Ķīna) Austrumeiropas keramikas muzeja Latvijas ekspozīcijā, ko Pēteris Marinsons kopā ar Ilonu Romuli, Jutu Rīndinu, Āri Segliņu un Imantu Klīdzēju veidoja 2010. gadā. „Sapņu lauvas un citi" – tāds bija arī Pētera Martinsona 2011. gada jubilejas izstādes nosaukums.

„Spēles" aptver iespaidīgu laika posmu – pusgadsimtu aktīva, nerimstoša radoša darba, kas vēl joprojām turpinās, tāpēc par retrospektīvu šo izstādi dēvēt būtu pāragri - Pēteris Martinsons turpina strādāt.„Strādāt ar mālu – man tas joprojām ir piedzīvojums. Mūžīgs piedzīvojums. Kā dzīvesveids, kā pati dzīvošana."
Un„tas ir brīnišķīgi – doties jaunos piedzīvojumos. Vēl arvien."

Zanda Zībiņa
Izstādes kuratore, mākslas zinātniece

Grantiņa I. Tas, kas sākas ar atklātību. // Kultūras Forums. – 2009. - 20. marts.
Baltic Ceramics: 1996. [Katalogs. – East Carolina University, 1996.] – p. 16. Citēts no grāmatas: Muižniece R. Cita pasaule. Pēteris Martinsons. Rīga: Galerija Daugava, 2006, 17. lpp.
Intervija ar Pēteri Martinsonu Ventspils televīzijas sižetā par Starptautisko mazo formu keramikas simpoziju „Navigācija IV" 2012. gada 5. novembrī.

"This is my life. Ceramics is my whole life," says Pēteris Martinsons.

Clay birds that can be held in a hand and monumental chamotte figures; baroque, plastic and narrating relief works and compositions reflecting esthetic principles of functionalism; the rough texture of stoneware and the fragility and translucency of porcelain; very concrete creatures – crows, horses, lions, devils, dogs – and tectonic structures – towers, cages, stations, figures; small sketches made from the remnants of materials and wide-scope environmental objects; splashes of color and filigree drawings; functional containers and fantastical images; accidental things created by kilns and a systematic development and implementation of the idea – this is the amplitude of Pēteris Martinsons' works. To create his works, he uses all ceramic materials available, befriends each of them and finds the best application for each. "You have to befriend the material, it is alive, you have to establish good relationships, and then you can go further."

With an amazing capacity, creative activity and unabated intensity Pēteris Martinsons has been working in the field of ceramics since 1963. In his field of activity he has reached such heights that hardly any other artist in Latvia has ever been able to achieve. Since the very beginning of his creative activity, the quality of his work has been confirmed by many international awards he has received, by the extensive geography of symposiums and workshops he has participated, by his active participation in the activities of the International Academy of Ceramics and the congress of this academy held in Riga, 2006, by his authority among the ceramists of Latvia and the world. Since his very first exhibition already, Pēteris Martinsons has in many ways influenced and enriched the genre of ceramics as well as the principles of shaping forms and understanding imagery.

Pēteris Martinsons has donated the collection of his works "Spēles" [Games] to his native city Daugavpils, where he was born and lived with his parents, sister and brother until the age of 13. This is also the place where his first creative encounter with clay happened.
"I took the clay [for the first time] in my hands in the German times [winter of 1943], in Daugavpils. My brother was seriously ill, he was treated in hospital in Riga, my parents stayed there [in Riga], too, and I was alone at home. Before that, somewhere in the ruins of the destroyed city, the Russian puppet theatre had been giving the so called "kapustniki" performance. After that I thought – now I am going to put on a puppet show at home for myself. I made puppet heads from clay. It was winter, but I knew where I could find clay, because next to the electric power station there was a canal and water was running there, and red clay was to be found on its banks. I made them [heads] from clay, the heads were full, and there was a small stick in the middle, inside. (. . .) I had [read] Latvian fairy tales, and I made [heads] and painted them with water-colors."
And also: "In summer, my parents always rented a room somewhere in the country, some 5-7 km away from the city [Daugavpils], so that after work they could go there by bicycle, and we lived at the farmers'. I knew where hens sneak away to lay eggs, I had already read "Zemes atjaunotāji" [Rebuilders of Land], where a hedgehog was put in the clay and broiled on the fire coal. I put an egg into the clay and broiled it on the charcoal. The result is wonderful. Of course, the clay cracks and can be easily taken away together with the eggshell, the white of the egg has nice red veins where cracks have been. These are my first works in clay."

His childhood and youth interest in creative professions manifested itself in the field of architecture first – in 1957, Pēteris Martinsons received a diploma of a professional architect and successfully worked in this field for several years. Simultaneously, a great passion came into his life – mountain climbing, and therefore the invitation to become a teacher of Riga secondary school of Applied Arts in 1962 solved many problems for him- the need to have longer summer holidays in order to go mountaineering, and also a gradually growing dissatisfaction with numberless conditions, restrictions and regulations that made architect's creative activity difficult.

The decisive encounter with clay took place in 1963 at the Ceramics Department of Riga secondary school of Applied Arts. His colleague - the ceramist Rita Einberga- taught him the fundamentals of using a potter's wheel, shared her glazes kept in a small cupboard and was also the first assessor of his works. "The clay yielding to fancies of imagination and my hands being able to feel the form were those emotional forces that stimulated my creative activity in the field of ceramics."

The first mouldings and things made on a potter's wheel - simple crockery, small birds, figures of horses and devils – show the gradual way of learning to work with the material and also the influence of folk art. The exhibition organized in Architects House in 1964, where Pēteris Martinsons shows his ceramics and Ivars Bumbieris - his paintings, provokes a storm of indignation among Latvian ceramists. However, the emotional discussions were reduced to reproaches about quadrangular forms of crockery which, as they said, went against centuries-old traditions in ceramics. Paradoxically, but both at the beginning of his creative career and also later, Pēteris Martinsons has closely studied the historical ceramics of Latvia as well as that of other peoples, where quadrangular crockery can be found, for instance, in the ceramics of Latgale. Already his first works display a different approach to ceramics – for him it is a platform for the implementation of creative ideas by freely playing with form and material.

An interview with Pēteris Martinsons held on 12/04/2013
An interview with Pēteris Martinsons on a Latvian Radio 1 broadcast "Talanti un pielūdzēji" [Talants and Admirers] conducted on October 31, 2011
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p. 4
An interview with Pēteris Martinsons held in 19/03/2013
The novel "Zemes atjaunotāji" [Rebuilders of the Land] by Aleksandrs Grīns, 1939
An interview with Pēteris Martinsons conducted on 19/03/2013
A professor's folder by Pēteris Martinsons in the Information Centre of the Art Academy of Latvia
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p.13
A professor's folder by P. Martinsons, a creative biography in the Information Centre of the Art Academy of Latvia
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p. 15
An interview with Pēteris Martinsons, held on 07/-6/2013

In the mid-60-ies of the 20th century, the majority of ceramists and art critics perceived ceramics mainly as the branch of craft or of so called applied arts, on condition that everything created within its framework is a practically functioning object. However, this view does not affect Pēteris Martinsons: "I wanted to create my own ceramics, I did not like the ceramics I saw [in salons and exhibitions], and actually I made my own."

In 1965, Pēteris Martinsons got an opportunity to work in the experimental ceramics workshop of Latvian Art Fund in Ķīpsala. In the 70ies of the 20th century, by improving and diversifying techniques the clay mouldings were replaced by folded pieces of rolled flat slabs of clay from which devil figures and relief works were created. In the collection, the numerous companies of devils are represented by four "Drunkards" – a sitting, sleeping, joyful and a bored drunkard. Once, these devils have been works especially popular among the exhibition public and have been expected at every new exhibition, but the author has been called "Pēteris of the devils". The expressiveness of the flat slabs of clay comes out especially vividly in narrating relief works, often based on and initiated by some literary work, in such as "Priekules Ikars" [Icarus of Priekule], "Manas ceturtdaļas" [My Fourths], "Cīņa ar pūķi" [Fight with a Dragon], and "Leģenda par Evelīnu Rū" [Legend about Evelyn Roue] made after motifs of Bertolt Brecht's works. Art experts call this period baroque and Pēteris Martinsons agrees with it: "Yes, it might be my baroque period".

In 1967, Pēteris Martinsons arrives for the first time at Dzintari Artists Union House, financed by the USSR Art Fund, where it is possible to create large-dimension works. And there large chamotte figures are produced, marking a new turning-point in Martinsons' creative career - monumental, laconic forms embody symbolic messages. The author calls this period the period of great generalizations. In "Games" this period is represented by two figures –"Domātājs" [A Thinker] and "Aizvainotais" [The Offended], which has been made as a sketch for a larger work.

Since 1969, Dzintari ceramists groups, consisting of artists from various republics of the Soviet country, focus on producing works for international competitions. And by the end of the 60-ies Pēteris Martinsons has become a permanent leader of these groups. The influence Pēteris Martinsons has had on the development of the imaginative thinking and mastership enhances a further growth of artists belonging to different nations and representing different traditions in ceramics. Within the frame of the then Soviet Union, this may be considered a specific "Dzintari School".

In 1971, Pēteris Marinsons arranges his first solo exhibition, which convinces both the critics and the audience. He also becomes a member of the International Academy of Ceramists in the same year.

I n the 70-80-ies of the 20th century, Pēteris Martinsons is already well-known among all ceramists of the Soviet Union and among foreign colleagues as well, because work collections are sent to international exhibitions where Pēteris Martinsons is regularly given the highest awards – three gold medals (in 1972, 1975, 1976) and a prize in 1980, Faenza, but he is not allowed to go and receive them there. It is only in 1977 when he is allowed to attend and to be present at the exhibition in Faenza. From the mid-70-ies Pēteris Martinsons takes part in the symposiums organized in so called socialist countries – Czechoslovakia, Poland and the German Democratic Republic. However, invitations to ceramics symposiums come from other countries as well. At the end of 1985, when Pēteris Martinsons is not allowed to go to the symposium in the USA, he organizes his own mini symposium in the experimental factory of ceramics and sculpture in Lvov. There he starts working with stoneware and produces pieces of functional crockery – tea and coffee pots, trays, containers for spice - with forms shaped according to factory technologies, however the on-glaze drawing transforms them into expressive "Tea Graphics", thus adding the value of an independent graphic work to its primary function. First Pēteris Martinsons presents this exhibition in the Museum of Decorative Applied Arts, Lvov, and after that, in 1987, in the exhibition hall of ceramics in Ķīpsala. This exhibition is supplemented by numerous ink drawings, and since this time they are constantly present in every exhibition of his works and participate also in "Games".

The material which Pēteris Martinsons has taken a special liking to, especially recently, is porcelain, however, this is the material you can properly work with only in places where the adequate technological base is available. "Porcelain is a material which requires absolute attention, and when you work with it, you actually have to live in a factory". This is why he mainly works outside Latvia, and the major part of created works also remains there.

His first encounter with porcelain takes place in 1973 at the symposium in Behin (Czechia), but his real work with it begins in Poltava – the first time in 1976, when he creates "Poltavas pieskārieni" [Touches of Poltava], which are represented by several vases and a tower in the collection, and the second time – by the end of 1980 and early 1981, when 213 new works are produced and, in 1981, displayed on the solo exhibition in the Museum of Foreign Art. A small part of this collection – a group "Citas pasaules" [Other Worlds] – is exhibited also in "Games". The regularity of porcelain spheres is broken by under-glaze color splashes squirted into plaster forms, the composition hanging in the space keeps forming new variations every time.

An interview with Pēteris Martinsons held on 19/03/2013
Mazstūris V. A fairy -tale about Pēteris // Padomju Jaunatne. November 23, 1968
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p.18
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum
Muižniece R. Cita pasaule. [Other World]. Pēteris Martinsons. Riga: Gallery Daugava, 2006, p. 35
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p. 21
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum, p. 20
Master's folder by P. Martinsons in the Information Centre of the Art Academy of Latvia
Kļaviņa A. An Interview with Pēteris Martinsons. // Literatūra un māksla, March 5, 1993
A copy of a manuscript by Ruta Čaupova in the archive of Riga Porcelain Museum

Since 1988, Martinsons has been regularly participating in the symposiums held in Wlbrzych porcelain factory, Poland, and the second place he frequently goes to work is the International Studio of Ceramics in the town of Kechkamet, Hungary, and there the largest collection of works by Pēteris Martinsons outside Latvia has been compiled.

In the 90-ies, refined tectonic structures from porcelain are created – towers, stations, cages, which in the process of creation and firing balance on the verge of: Will this endure or collapse? Will it fall down or not? About "Buras Kalnos" [Sails in the Mountains] Pēteris Martinsons says: "You can foresee much of it – how this material will conduct itself in the fire. We roughly know what might happen. But the rest is forming instantly. This is the same like to live, to play. It is simultaneously life, game, adventure".

Light, that is neither a technique nor a material, is an essential component of porcelain works produced by Pēteris Martinsons in this century; without light they cannot be fully perceived. "Light fully reveals porcelain as a material, brings out its characteristic qualities for a vision – its thinness of paper, fragility, translucency. . . .".

Every material, kiln and place proposes its own game, own conditions, challenges and surprises. One condition the ceramist has to take into account is the dimensions of a kiln – they might limit, but they might also inspire. The work "Tilts no nekurienes uz nekurieni" [A Bridge from Nowhere to Nowhere], made of one piece and having an impressive size for standards of European ceramics, was created in Panevežyus. "They have a kiln which you can enter standing upright. Oh, that was an enormous challenge - to make a big work in one piece, not putting it together from several pieces, as I have done it before. I made it all in the same breath, because all conditions were so favorable."

The process of his art creation is characterized, on the one hand, by intensive and systematic work, but on the other – by an impulsive yielding to inducements, fortuities and impressions. Currently, Peteris Martinsons works mainly at symposiums, and it happens mostly outside Latvia. The geography of places where his works are being created expands all the time – the usual countries – Poland, Hungary, Finland - were joined by China in 2008 and 2010, and by Alexandria, Egypt, in 2011. Any new place offers something different, different inducements, different impulses. Anything may become an inducement – an exhibition, a piece of music, film, the sea, mountains, processes, people, architecture, swallows nest under the gable in some old city of Europe. "I simply exist, I become part of the environment where I work".

"Games" disclose everything – the process of achieving mastership, of mastering and developing various materials and technologies, the emergence, development, expansion of themes and a periodical recurrence of them. Dream crows, which have replaced the dream birds of the 60-ies and have been abundantly shown in a solo exhibition held in Kipsala (1986), are, from time to time, still taken out of many kilns in different parts of the world. The plastic forms of relief works "Nike" [Nike] and "Ar lauvām" [With the Lions] created at the beginning of this century relate to large-scale works. The dream lions have joined the dream crows – several tens of stylized lion figures have been created during the last twenty years. They are also seen in the Latvian exposition in the Museum of East European Art in Fuping (China), which has been arranged by Pēteris Martinsons and his colleagues Ilona Romule, Juta Rindina, Āris Segliņš and Imants Klīdzejs in 2010. The title of Pēteris Martinsons' jubilee exhibition held in 2011 was "Saņņu lauvas un citi" [Dream Lions and Others].

"Games" comprise an impressive period of time – half of a century of an active, never-ceasing creative work which is still going on, and to call this exhibition retrospective would be too early, therefore – Pēteris Martinsons continues to work. "To work with clay – it is still an adventure for me. Eternal adventure. Like a lifestyle, like the life itself."

And "it is wonderful to embark on new adventures. Still."

Zanda Zībiņa
Exhibition curator, Art historian

Zanda Zībiņa
Exhibition curator, Art historian

Muižniece R. Cita pasaule [Other World]. Pēteris Martinsons. Riga: Gallery Daugava, 2006, p. 82
Grantiņa I. Tas, kas sakas ar atklatību [That which Begins with Openness]. Kultūras Forums, March 20, 2009
Muižniece R. Cita pasaule [Other World]. Pēteris Martinsons. Riga: Gallery Daugava, 2006, p. 77
Grantiņa I. Tas, kas sakas ar atklatību [That which begins with openness]. // Kultūras Forums, March 20, 2009
Baltic Ceramics: 1996.[Catalogue. – East Carolina University, 1996] – p.16 Cited from the book:
Muižniece R. Cita pasaule [Other World]. Pēteris Martinsons. Riga: Gallery Daugava, 2006, p. 17
An interview with Pēteris Martinsons at Ventspils television about the International Symposium on small forms of ceramics "Navigācija IV" [Navigation IV], held on November 5, 2012

TILTS NO NEKURIENES UZ NEKURIENI *1991, šamots, porcelāns, oksīdi, virsglazūras zīmējums, gāzes dedzinājums, radīts Panevēžā (Lietuva)*
BRIDGE FROM NOWHERE TO NOWHERE *1991, chamotte, porcelain, oxides, overglaze drawing, gas firing, created in Panevėžys (Lithuania)*

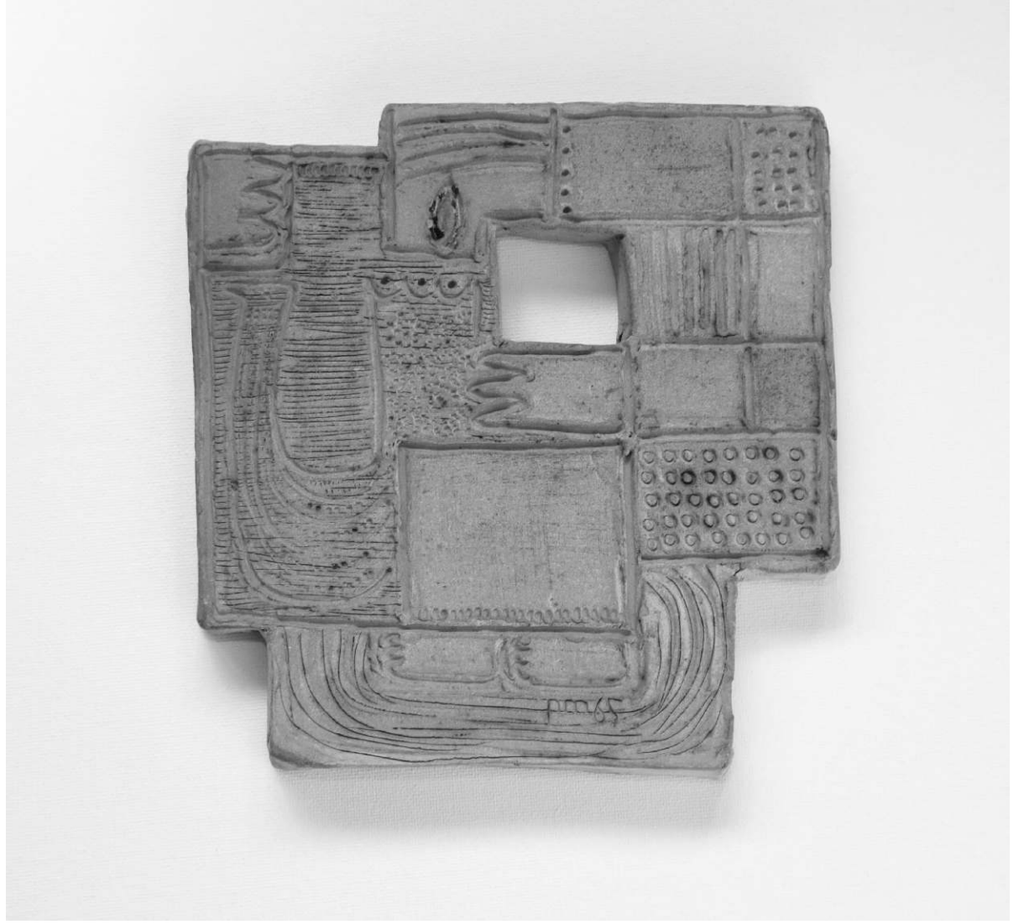
BURAS KALNOS *1997, porcelāns, daļēji glazēts, gāzes dedzinājums, radīts Valbžihā (Polija)*
SAILS IN MOUNTAINS *1997, porcelain, partly glazed, gas firing, created in Walbrzych (Poland)*

VELTĪJUMS TUKSNEŠA PĀRLIDOJUMAM *1977, māls, glazūra, redukcija, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
DEDICATION TO DESERT OVERFLIGHT *1977, clay, glaze, reduction, wood firing, created in Ķipsala (Latvia)*

BURAS KALNOS *1997, porcelāns, daļēji glazēts, gāzes dedzinājums, radīts Kečkemetā (Ungārija)*
SAILS IN MOUNTAINS *1997, porcelain, partly glazed, gas firing, created in Kecskemet (Hungary)*

VIRPOTĀJS (KERAMIĶIS) *1965, māls, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
TURNER (CERAMIST) *1965, clay, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

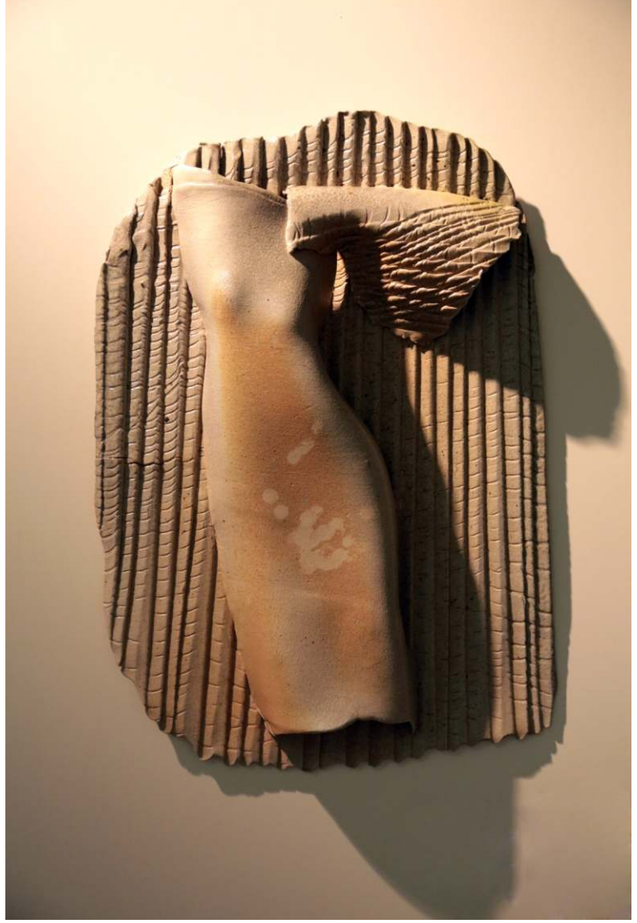
CĪŅA AR PŪĶI *1971, māls, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
FIGHT WITH DRAGON *1971, clay, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

PORTĀLA LAUVAS *2011, šamots, porcelāns, malkas dedzinājums, radītas Salacgrīvā (Latvija)*
PORTAL'S LIONS *2011, chamotte, porcelain, wood firing, created in Salacgriva (Latvia)*

SĒDOŠĀ LAUVA *2008, šamots, porcelāns, malkas dedzinājums, radīta Salacgrīvā (Latvija)*
SITTING LION *2008, chamotte, porcelain, wood firing, created in Salacgriva (Latvia)*

NĪKE *2000, māls, glazūra, redukcija, malkas dedzinājums, radīta Ķīpsalā (Latvija)*
NIKE *2000, clay, glaze, reduction, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

LAUVA *2008, šamots, porcelāns, malkas dedzinājums, radīta Salacgrīvā (Latvija)*
LION *2008, chamotte, porcelain, wood firing, created in Salacgriva (Latvia)*

ŠĶELTIE KUBI *1971/1972/1973, šamots, māls, daļēji glazēts, redukcija, malkas dedzinājums, radīti Ķīpsalā (Latvija)*
FORKET CUBS *1971/1972/1973, chamotte, clay, partly glazed, reduction, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

SKICE 1*995, māls, pigmenti, elektriskais dedzinājums, radīta Ķīpsalā (Latvija)*
SKETCH *1995, clay, pigments, electric firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

SKICE 1*995, māls, pigmenti, elektriskais dedzinājums, radīta Ķīpsalā (Latvija)*
SKETCH *1995, clay, pigments, electric firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

ATMIŅU KASTES *2006, porcelāns, sodas dedzinājums, radīts Zvārtavā (Latvija)*
MEMORY BOXES *2006, porcelain, salt firing, created in Zvartava (Latvia)*

TRONIS *2003, porcelāns, pigmenti, virsglazūra, gāzes dedzinājums, radīts Valbžihā (Polija)*
THRONE *2003, porcelain, pigments, overglaze, gas firing, created in Walbrzych (Poland)*

JAUTRAIS NAMS *1998, porcelāns, daļēji glazēts, virsglazūra, gāzes dedzinājums, radīts Valbžihā (Polija)*
JOLLY HOUSE *1998, porcelain, partly glazed, overglaze, gas firing, created in Walbrzych (Poland)*

SAPŅU VĀRNAS *1990, šamots, oksīdi, varš, ogļu dedzinājums, radītas Taškentā (Uzbekija)*
DREAM CROWS *1990, chamotte, oxides, copper, coal firing, created in Tashkent (Uzbekistan)*

MAISVEIDĪGAIS *1970/1971, māls, glazūra, redukcija, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija*
SACCIFORMED *1970/1971, clay, glaze, reduction, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

TĒJAS GRAFIKA *1986, akmens masa, daļēji glazēts, virsglazūra, gāzes dedzinājums, radīts Ļvovā (Ukraina)*
TEA GRAPHIC *1986, stoneware, partly glazed, overglaze, gas firing, created in Lvov (Ukraine)*

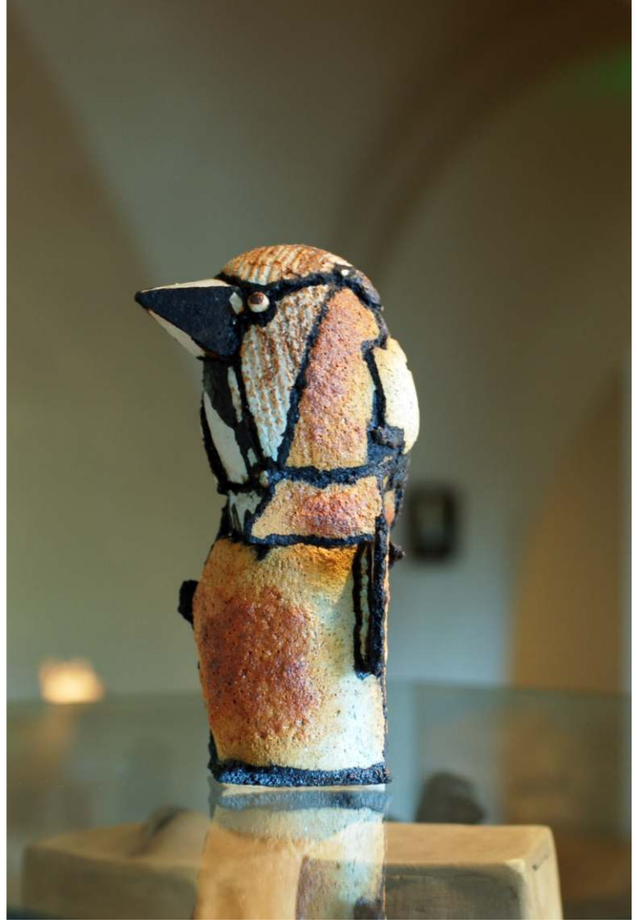
SAPŅU PUTNI *1965, māls, malkas dedzinājums, radītas Ķīpsalā (Latvija)*
DREAM BIRDS *1965, clay, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

FIGŪRAS *1997, porcelāns, sāls dedzinājums, virsglazūra, radītas Kauņā (Lietuva)*
FIGURES *1997, porcelain, salt firing, overglaze, created in Kaunas (Lithuania)*

TORNIS *1992, māls, daļēji glazēts, pigmenti, virsglazūra, malkas dedzinājums*
TOWER *1992, clay, partly glazed, pigments, overglaze, wood firing*

SAPŅU PUTNS NO AMERIKAS *1993, šamots, porcelāns, melnā angoba, sāls dedzinājums, radīts ASV*
DREAM BIRD FROM AMERICA *1993, chamotte, porcelain, black angobe, salt firing, created in USA*

AINAVA *1995, šamots, angoba, redukcija, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
LANDSCAPE *1995, chamotte, angobe, reduction, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

VELNI – DZĒRĀJI *1970, sarkanais māls, daļēji glazēts, malkas dedzinājums, radīti Ķīpsalā (Latvija)*
DEVILS – DRINKERS *1970, red clay, partly glazed, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

SAPŅU PUTNS *1964, māls, malkas dedzinājums, radīts Rīgā (Latvija)*
DREAM BIRD *1964, clay, wood firing, created in Riga (Latvia)*

EGLĪTE *1991, šamots, daļēji glazēts, sarkanā un melnā angoba, oksīdi, malkas dedzinājums*
SPRUCE *1991, chamotte, red and black angobe, partly glazed, oxides, wood firing*

KOMPOZĪCIJA AR SĀLĪTIEM ĶIRŠU KAULIŅIEM *1999 /2000, šamots, porcelāns, sāls dedzinājums, Radīta Zvārtavā (Latvija)*
COMPOSITION WITH SALTED CHERRY KERNELS *1999 /2000, chamotte, porcelain, salt firing, created in Zvartava (Latvia)*

TĒJKANNAS *1996/1997, māls, glazūra, redukcija, malkas dedzinājums, radītas Ķīpsalā, Salacgrīvā (Latvija)*
TEAPOTS *1996/1997, clay, glaze, reduction, wood firing, created in Ķīpsala, Salacgrīva (Latvia)*

KAFIJAS KANNAS *1986/1987, māls, daļēji glazēts, malkas dedzinājums, radītas Ķīpsalā (Latvija)*
COFFEE CANS *1986/1987, clay, partly glazed, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

LIELĀ UN MAZĀ LAMPA *2007, tehniskais porcelāns, melnā pigmentētā masa, krāsainās glazūras, daļēji glazēts, gāzes dedzinājums, radīta Valbžihā (Polija)*
BIG AND LITLE LAMP *2007, technical porcelain, black pigmented ware, colored glazes, partly glazed, gas firing, created in Walbrzych (Poland)*

CILINDRI *2000, porcelāns, daļēji glazēts, gāzes dedzinājums, radīts Valbžihā (Polija)*
CYLINDERS *2000, porcelain, partly glazed, gas firing, created in Walbrzych (Poland)*

IZLĪGŠANAS MĒĢINĀJUMS *1974, māls, daļēji glazēts, redukcija, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
RECONCILIATION ATTEMPT *1974, clay, partly glazed, reduction, wood firing, created in Ķipsala (Latvia)*

AIZVAINOTAIS *1970 Šamots, glazūra, melnā angoba, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
AIZVAINOTAIS *1970 chamotte, glaze, black engobe, wood firing, reated in Ķipsala (Latvia)*

LEĢENDA PAR EVELĪNU RŪ *1971, māls, angoba, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
LEGEND OF THE EVELIN RU *1971, clay, angobe, wood firing, created in Ķipsala (Latvia)*

VĀRNU PODI *2000, māls, daļēji glazēts, svēpēts, malkas dedzinājums, radīti Viļņā (Lietuva)*
CROW POTS *2000, clay, partly glazed, smoked, wood firing, created in Vilnius (Lithuania)*

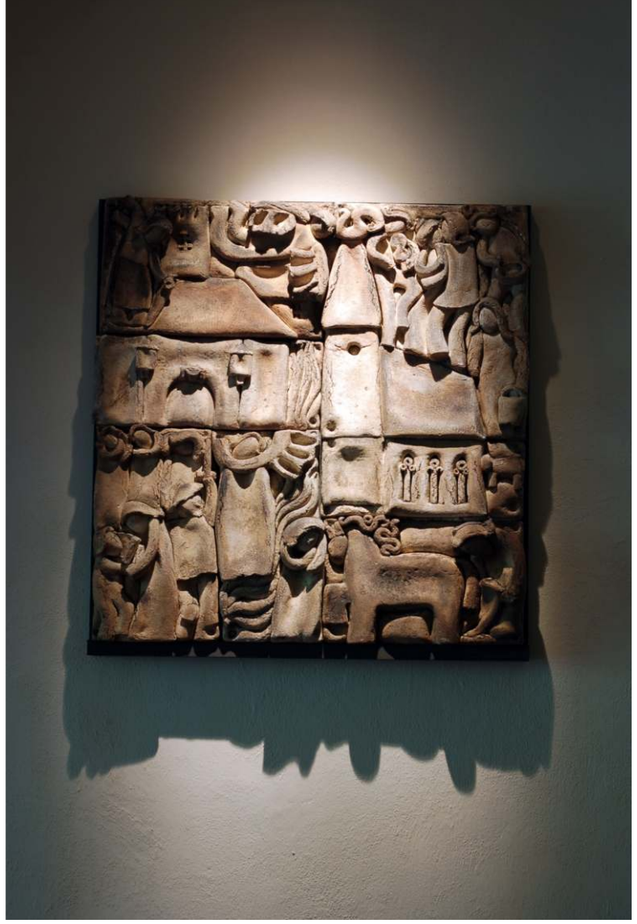

KAKTUSI *1995, māls, svēpēts, malkas dedzinājums, radīti Randamonis (Lietuva)*
CACTUSES *1995, clay, smoked, wood firing, created in Randamonys (Lithuania)*

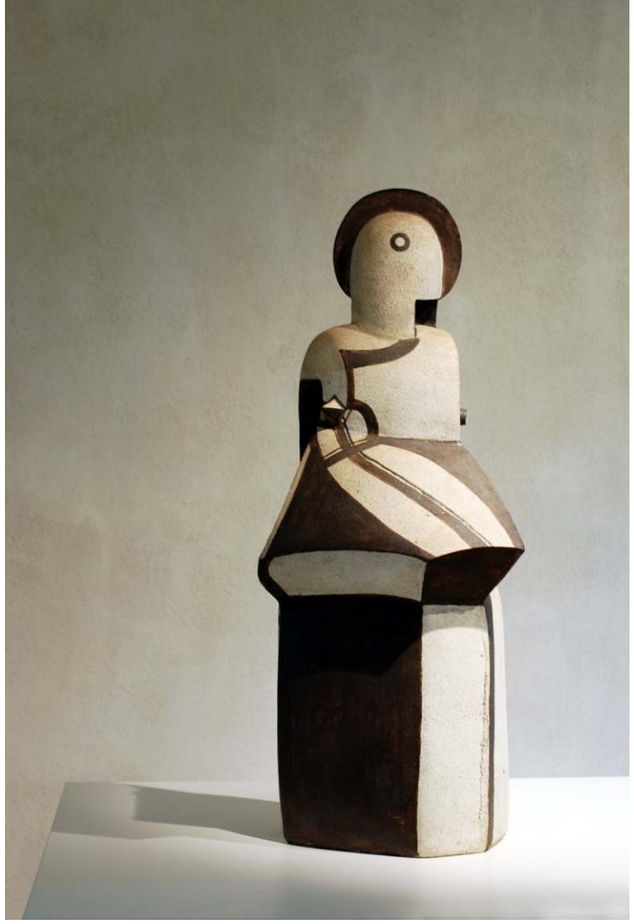

FIGŪRA *2001, māls, malkas dedzinājums*
FIGURE *2001, clay, wood firing*

PRIEKULES IKARS *1971, māls, glazūra, malkas dedzinājums, radīts Ķīpsalā (Latvija)*
ICARUS FROM PRIEKULE *1971, clay, glaze, wood firing, created in Ķīpsala (Latvia)*

VAI MADONNA? *1983, šamots, baltā un melnā angoba, malkas dedzinājums, radīta Dzintaros (Latvija)*
IS IT MADONNA? *1983, chamotte, black and white engobe, wood firing, created in Dzintari (Latvia)*

NO SĒRIJAS „CITAS PASAULES" *1980/1981, porcelāns, krāsainās zemglazūras masas, virsglazūra, gāzes dedzinājums, radītas Poltavā (Ukraina)*
FROM SET „ANOTHER WORLDS" *1980/1981, porcelain, colored underglaze wares, overglaze, gas firing, created in Poltava (Ukraine)*